



Številka: U-I-292/18-21

Datum: 9. 5. 2019

SKLEP

Ustavno sodišče je v postopku za preizkus ustavne pobude Stanka Omerzuja, Maribor, na seji 9. maja 2019

sklenilo:

Pobuda za začetek postopka za oceno ustavnosti drugega odstavka 77. člena Sodnega reda (Uradni list RS, št. 87/16) v delu, ki se glasi "razen če sodnik v posamezni zadevi določi drugače", in Pravilnika o uporabi predalčnikov na Okrožnem sodišču v Mariboru, Višjem sodišču v Mariboru in Okrajnem sodišču v Mariboru št. Su 200100/2014 z dne 3. 9. 2014 se zavrže.

OBRAZLOŽITEV

1. Pobudnik vloga pobudo za začetek postopka za oceno ustavnosti dela drugega odstavka 77. člena Sodnega reda in Pravilnika o uporabi predalčnikov na Okrožnem sodišču v Mariboru, Višjem sodišču v Mariboru in Okrajnem sodišču v Mariboru (v nadaljevanju Pravilnik). Izpodbijana določba Sodnega reda naj bi bila v nasprotju z 21., 22., 23., 27. in 29. členom Ustave ter 6. členom Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Uradni list RS, št. 33/94, MP, št. 7/94 – v nadaljevanju EKČP), ker naj bi besedilo predpisa omogočalo protiustavno razlago in s tem kršenje pravic obdolžencev z neobrazloženim posedanjem na "zatožno klop" tudi tedaj, ko to ni nujno. Pravilnik naj bi bil v neskladju z 21., 22., 27. in 29. členom in prvim odstavkom 154. člena Ustave ter 6. členom EKČP, ker naj ne bi bil objavljen, ker naj bi urejal pravice obdolženca, pa jih ne bi smel, in ker naj bi eni stranki dovoljeval uporabo telefona, drugi pa ne. V primeru, da izpodbijani pravilnik ni predpis, temveč posamičen akt, pobudnik meni, da je v neskladju s četrtem odstavkom 153. člena Ustave, ker ne temelji na zakonu. Predlaga začasno zadržanje izvršitve izpodbijane določbe Sodnega reda.

2. Pobudo za začetek postopka za oceno ustavnosti in zakonitosti lahko da, kdor izkaže svoj pravni interes (prvi odstavek 24. člena Zakona o Ustavnem sodišču, Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo in 109/12 – v nadaljevanju ZUstS). Po drugem odstavku navedenega člena je pravni interes podan, če predpis ali splošni akt, izdan za

izvrševanje javnih pooblastil, katerega oceno pobudnik predlaga, neposredno posega v njegove pravice, pravne interese oziroma v njegov pravni položaj.

Glede drugega odstavka 77. člena Sodnega reda

3. Drugi odstavek 77. člena Sodnega reda predpisuje: "Na glavni obravnavi je v razpravnih dvoranah mesto tožilca, tožeče stranke oziroma predlagatelja na sodnikovi levi strani, zagovornika, obdolženca, tožene stranke oziroma nasprotne stranke pa na sodnikovi desni strani, razen če sodnik v posamezni zadevi določi drugače." Določba Sodnega reda v izpodbijanem delu ne učinkuje neposredno. Uveljavitev izjeme od predvidenega sedežnega reda je namreč mogoča le s posebno sodniško odločitvijo. S prvim odstavkom 112. člena Zakona o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 32/12 – uradno prečiščeno besedilo, 47/13, 87/14 in 66/17 – v nadaljevanju ZKP) je predpisano, da se v kazenskem postopku odločbe izdajajo v obliki sodb, sklepov in odredb. S prvim odstavkom 299. člena ZKP je med drugim predpisano, da predsednik senata vodi glavno obravnavo. Po stališču procesne teorije se tako imenovano formalno procesno vodstvo iz prvega in tretjega odstavka 299. člena ZKP izvršuje s formalnimi odločbami, ki so potrebne za samo vodenje postopka, tj. s sklepi, s katerimi se odloča samo o procesnih vprašanjih.¹ S prvim odstavkom 303. člena ZKP je predpisano, da je zoper sklep o kazni dovoljena pritožba, vendar lahko senat ta sklep prekliče, z drugim odstavkom 303. člena ZKP pa je predpisano, da zoper druge odločbe, ki se nanašajo na vzdrževanje reda in vodstvo glavne obravnave, ni pritožbe. To pomeni, da se lahko morebitne kršitve v zvezi s temi odločbami uveljavljajo s pravnimi sredstvi zoper končno odločitev sodišča v kazenskem postopku.²

4. V takem položaju je pravni interes za pobudo za začetek postopka za oceno ustavnosti skladno s stališčem Ustavnega sodišča (sklep št. U-I-275/07 z dne 22. 11. 2007, Uradni list RS, št. 110/07, in OdlUS XVI, 82) podan, če pobudnik pod pogoji iz 50. do 60. člena ZUstS hkrati vloži tudi ustavno pritožbo zoper posamični akt, izdan na podlagi izpodbijanega predpisa. Pobudnik je svoj pravni interes za začetek postopka za oceno ustavnosti izpodbijane določbe utemeljeval z vloženo ustavno pritožbo zoper sklep o zavrnitvi zahteve za izločitev sodnice, ki jo je Ustavno sodišče s sklepom št. Up-606/18 z dne 14. 3. 2019 zavrglo. Glede na navedeno morebitna ugoditev pobudi na pravni položaj pobudnika ne bi mogla vplivati, kar pomeni, da pobudnik ne izkazuje pravnega interesa za začetek postopka za oceno ustavnosti izpodbijanega predpisa. Pravnega interesa pobudnik tudi ne more izkazati s trditvami, da bo na obravnavi tudi v prihodnje prišlo do enakih kršitev, in z navedbami, s katerimi utemeljuje, da mu v kazenskem postopku ni bil zagotovljen enakopraven položaj v primerjavi z državnim tožilcem, da je bila kršena njegova pravica do varstva človekove osebnosti in dostojanstva, da so bile kršene

¹ Š. Horvat, Zakon o kazenskem postopku s komentarjem, GV Založba, Ljubljana 2004, str. 251 in 648.

² Primerjaj tretji odstavek 399. člena ZKP, s katerim je predpisano, da se sklepi, ki se izdajo za pripravo glavne obravnave in sodbe, smejo izpodbijati samo v pritožbi zoper sodbo.

domneva nedolžnosti, pravica do obrambe in druga ustavna procesna jamstva. Te navedbe bodo namreč lahko upoštevne v konkretnem kazenskem postopku in v postopku s pravnimi sredstvi, pa tudi v postopku z ustavno pritožbo zoper sodbo po izčrpanju pravnih sredstev. Redna sodišča so zavezana k takšni razlagi predpisov, ki je skladna z Ustavo. Ustavno sodišče je namreč že večkrat poudarilo, da že iz prvega odstavka 15. člena Ustave, po katerem se človekove pravice in temeljne svoboščine uresničujejo neposredno na podlagi Ustave, in iz 125. člena Ustave, po katerem je sodnik vezan na Ustavo in zakon, izhaja zavezanost sodišč k spoštovanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin. To pomeni, da je pravno varstvo pred Ustavnim sodiščem subsidiarne narave. To še posebej velja v položaju vložene pobude za začetek postopka za oceno ustavnosti predpisa, ki ne učinkuje neposredno. V takem primeru je namreč pravni interes iz prvega in drugega odstavka 24. člena ZUstS podan, če pobudnik pod pogoji iz 50. do 60. člena ZUstS hkrati vloži tudi ustavno pritožbo zoper posamični akt, izdan na podlagi izpodbijanega predpisa ali splošnega akta (pred tem mora izčrpati ustrezna pravna sredstva pred rednimi sodišči). Pravni interes v predmetni zadevi ni podan iz predhodno pojasnenih razlogov. Ker je pobudo v tem delu zavrglo, Ustavno sodišče ni presojalo pobudnikovih trditev, da se predmetna izjema od sedežnega reda v praksi ne uveljavlja na ustavnoskladen način.

Glede Pravilnika

5. Pobudnik navaja, da Pravilnika ni uspel pridobiti, ker ni objavljen, in da ga zato pobudi ni mogel priložiti. Kljub tej navedbi je Pravilnik priložen pobudnikovi vlogi. Pobudnik predlaga njegovo razveljavitev, ne da bi opredelil, katere določbe naj bi bile ustavno sporne (kljub temu, da se je z vsebino Pravilnika očitno seznanil). S Pravilnikom je med drugim predpisano, da se v predalčnike, nameščene v avli sodišča, deponirajo vse naprave, ki omogočajo slikovno oziroma zvočno snemanje, da po opravljenem rentgenskem in osebnem pregledu varnostnik določi, katere naprave je stranka dolžna deponirati v predalčnik – primeroma so naštetih mobilni aparat, fotoaparat, kamera, diktafon, prenosni računalnik –, in da se odvetnikom, državnim pravobranilcem, državnim tožilcem, notarjem in drugim uradnim osebam, ko opravljajo svojo službeno dolžnost, ter akreditiranim predstavnikom medijev naprave, ki omogočajo slikovno oziroma zvočno snemanje, odvzamejo le v izjemnih primerih na podlagi predhodne odredbe predsednika sodišča (1. in 2. člen Pravilnika).

6. Iz vsebine izpodbijanih določb je razvidno, da Pravilnik ne ureja pravnega položaja obdolženca, temveč je z njim določen režim vnosa in hrambe določenih tehničnih naprav v sodni zgradbi. Ne gre torej za določbe, ki bi urejale pravice strank v postopku, temveč za pravila hišnega reda, ki pa morajo biti izvršena tako, da so obdolžencu v postopku zagotovljene vse ustavne in zakonske pravice (primerjaj sklep Ustavnega sodišča št. U-I-317/05 z dne 4. 12. 2008, Uradni list RS, št. 119/08, in OdIUS XVII, 69). Ustavno sodišče namreč ocenjuje, da Pravilnik ne onemogoča izvrševanja navedenih pravic ter da je zakonit in ustavnoskladen postopek mogoče izvesti tudi brez vnosa tehničnih naprav, ki so predmet Pravilnika, v razpravno dvorano. Obdolžencu, ki na glavni obravnavi izkaže

upravičen interes za uporabo deponirane naprave, mora sodišče na drug način omogočiti uresničitev namena, ki bi ga dosegel z uporabo te naprave. Če je dostop do deponirane naprave neobhoden, ga sodišče lahko zagotovi že z uporabo prvega odstavka 312. člena ZKP, s katerim je med drugim predpisano, da sme predsednik senata poleg zakonsko posebej določenih primerov prekiniti glavno obravnavo zato, da se v kratkem času pripravi obramba. Pravilnik zato ne posega v pobudnikove pravice oziroma v njegov pravni položaj, zaradi česar pobudnik, skladno s 24. členom ZUstS, ne izkazuje pravnega interesa za začetek postopka za oceno njegove ustavnosti. Pravnega interesa pobudnik tudi ne more izkazati s trditvami, povzetimi v 4. točki obrazložitve tega sklepa. Poleg tega iz dela pobudnikovih navedb izhaja, da svojega telefona sploh ni deponiral v predalčnik, temveč ga je ugasnjenega vnesel v razpravno dvorano, kar naj bi sodnica ugotovila in odredila izdelavo posebnega poročila o tem. Zato je Ustavno sodišče pobudo zavrglo tudi v tem delu. Glede na tako odločitev se Ustavno sodišče v zvezi s Pravilnikom ni spuščalo v presojo obstoja drugih zahtevanih procesnih predpostavk.

7. Ustavno sodišče je sprejelo ta sklep na podlagi tretjega odstavka 25. člena ZUstS v sestavi: predsednik dr. Rajko Knez ter sodnice in sodniki dr. Matej Accetto, dr. Dunja Jadek Pensa, DDr. Klemen Jaklič, dr. Etelka Korpič – Horvat, dr. Špelca Mežnar, Marko Šorli in dr. Katja Šugman Stubbs. Sodnik dr. Marijan Pavčnik je bil pri odločanju o tej zadevi izločen. Ustavno sodišče je sklep sprejelo s petimi glasovi proti trem. Proti so glasovali sodnica in sodnika Jaklič, Korpič – Horvat in Šorli. Sodnica in sodnik Jaklič in Korpič – Horvat sta dala odklonilni ločeni mnenji.

dr. Rajko Knez
Predsednik